

УДК 81'37

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/98-1-48>

Ірина ЗАПУХЛЯК,

orcid.org/0000-0001-6998-7788

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри теорії та практики перекладу

Донецького національного університету імені Василя Стуса

(Вінниця, Україна) *i.zarukhlyak@donpu.edu.ua*

Катерина БОЙВАН,

orcid.org/0009-0003-8015-0868

студентка I курсу магістратури факультету іноземної та слов'янської філології

Донецького національного університету імені Василя Стуса

(Вінниця, Україна) *boivan.kate@gmail.com*

АНАЛІЗ ЛЕКСИЧНИХ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ: (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ МЕДЕЛІН МІЛЛЕР «ЦИРЦЕЯ» В УКРАЇНСЬКОМОВНІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ОСТАПА ГЛАДКОГО)

Стаття присвячена системному аналізу лексичних перекладацьких трансформацій в англійсько-українському художньому перекладі на матеріалі роману Меделін Міллер «Цирцея» в українськомовній інтерпретації Остапа Гладкого. Окреслено, що в сучасному перекладознавчій науці художній переклад розглядається як складний процес міжмовної та міжкультурної комунікації, у якому важливу роль відіграють різноманітні перекладацькі трансформації. Недостатня увага до детального аналізу лексичних змін у перекладі сучасної англомовної художньої літератури, зокрема творів із виразним міфологічним і стилістично маркованим компонентом, зумовила актуальність цього дослідження. Мета статті полягає у виявленні та систематизації основних типів лексичних трансформацій, що використовуються у процесі перекладу роману, а також у визначенні їхньої ролі у відтворенні змісту, стилістичних особливостей і художньої образності оригінального тексту. У статті художній переклад розглядається як процес досягнення еквівалентності між текстом оригіналу та перекладом, що реалізується за допомогою різних перекладацьких прийомів. Увага зосереджується на лексичних одиницях, які зазнають трансформацій у процесі перекладу. Зокрема, аналізуються такі види лексичних трансформацій, як конкретизація, генералізація, модуляція, додавання та вилучення лексичних елементів. Вони забезпечують точніше відтворення змісту оригінального тексту та сприяють адаптації перекладу до норм української мови. У результаті дослідження встановлено, що використання перекладацьких трансформацій є необхідною умовою адекватного відтворення художнього тексту, оскільки вони дають змогу передати не лише зміст оригіналу, а й його емоційне та стилістичне забарвлення. Лексичні трансформації виступають важливим інструментом досягнення перекладацької еквівалентності та забезпечують ефективну передачу авторського задуму в іншій мовній системі.

Ключові слова: перекладацька трансформація, адекватність перекладу, лексична трансформація, художній переклад.

Iryna ZAPUKHLYAK,

orcid.org/ 0000-0001-6998-7788

*Candidate of Philological Sciences (PhD in Philology),
Senior Lecturer at the Department of Theory and Practice of Translation
Vasyl' Stus Donetsk National University
(Vinnytsia, Ukraine) i.zapukhlyak@donnu.edu.ua*

Kateryna BOIVAN,

orcid.org/0009-0003-8015-0868

*1st year master's student at the Faculty of Foreign and Slavic Philology
Vasyl' Stus Donetsk National University
(Vinnytsia, Ukraine) boivan.kate@gmail.com*

**ANALYSIS OF LEXICAL TRANSFORMATIONS IN THE ENGLISH-UKRAINIAN
TRANSLATION OF A LITERARY TEXT (BASED ON THE NOVEL "CIRCE"
BY MADELINE MILLER AND ITS UKRAINIAN TRANSLATION
BY OSTAP HLADKYI)**

The article is devoted to a systematic analysis of lexical translation transformations in English-Ukrainian literary translation, based on the novel "Circe" by Madeline Miller in its Ukrainian rendition by Ostap Hladkyi. In contemporary translation studies, literary translation is regarded as a complex process of interlingual and intercultural communication in which various translation transformations play a crucial role. The relevance of this study is обусловлена insufficient attention to the detailed analysis of lexical changes in the translation of contemporary English-language fiction, particularly works characterized by a pronounced mythological and stylistically marked component.

The aim of the article is to identify and systematize the main types of lexical transformations employed in the translation of the novel, as well as to determine their role in reproducing the content, stylistic features, and imagery of the original text. The study approaches literary translation as a process of achieving equivalence between the source text and the target text through the application of various translation techniques.

The focus is placed on lexical units that undergo transformations in the translation process. In particular, such types of lexical transformations as concretization, generalization, modulation, addition, and omission are analyzed. These transformations ensure a more accurate rendering of the original content and facilitate the adaptation of the translation to the norms of the Ukrainian language.

The findings of the study indicate that the use of translation transformations is a necessary condition for the adequate rendering of a literary text, as they allow not only for the transfer of the original meaning but also for the preservation of its emotional and stylistic colouring. Lexical transformations serve as an important tool for achieving translation equivalence and ensuring the effective transmission of the author's intent within another linguistic system.

Key words: *translation transformation, adequacy in translation, lexical transformation, literary translation.*

Постановка проблеми. Протягом століть переклад був об'єктом наукових досліджень, оскільки відіграє ключову роль у міжмовній та міжкультурній комунікації. Цей процес є не лише технічним відтворенням тексту іншою мовою, а й складною творчою діяльністю, що вимагає від перекладача високого рівня мовної компетенції та здатності до глибокого аналізу змісту. Так, Т. Ніколаєва розглядає переклад як складний розумово-мовленнєвий процес, у якому перекладач формує узагальнене уявлення про текст і відтворює його в іншій мовній системі (Ніколаєва, 2018: 110-115). Завдяки цьому переклад виконує не лише інформаційну, а й комунікативну функцію, сприяючи збереженню та передачі культурних і літературних традицій. Вдалий переклад дає змогу не тільки точно передати зміст оригінального тексту, а й зробити його доступним і зрозумілим для представників

іншої мовної спільноти (Пріщенко, 2020: 64-75). У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження перекладацьких трансформацій як одного з основних інструментів досягнення адекватності перекладу.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим інтересом до проблем художнього перекладу та активним розвитком перекладознавства як наукової дисципліни. Особливого значення набуває аналіз лексичних перекладацьких трансформацій у процесі перекладу художніх творів, оскільки саме вони забезпечують передачу змісту, стилістичних відтінків і художньої образності оригіналу. Роман Медлін Міллер «Цирцея» вирізняється насиченістю художніх засобів і специфічною авторською манерою, що потребує ретельного аналізу з погляду перекладацьких рішень.

Аналіз досліджень. Проблема перекладацьких трансформацій є предметом значної уваги в сучасному перекладознавстві. Так, А. Козачук (Козачук, 2023: 129-136) досліджує термінологічні аспекти трансформацій та їхню роль у досягненні адекватності перекладу. Українські науковці К. Герасименко та Ю. Баклаженко (Герасименко, Баклаженко, 2023: 18-24) аналізують особливості лексико-граматичних трансформацій у перекладі англомовних міжнародно-правових текстів, тоді як І. Запухляк і Д. Табаран (Запухляк, Табаран, 2024: 95-100) зосереджують увагу на специфіці лексичних трансформацій у художньому перекладі. Крім того, у працях інших дослідників розглядаються різні аспекти застосування перекладацьких трансформацій залежно від типу тексту та його функціонального призначення. Дослідники підкреслюють, що використання трансформацій сприяє ефективній адаптації мовних одиниць у процесі міжмовної комунікації та забезпечує адекватність і природність перекладу.

Мета статті полягає в аналізі лексичних перекладацьких трансформацій в англійсько-українському художньому перекладі на матеріалі української версії роману Медлін Міллер «Цирцея», здійсненої Остапом Гладким.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань: узагальнити теоретичні підходи до трактування перекладацьких трансформацій; визначити специфіку лексичних змін у художньому перекладі; виявити та систематизувати відповідні трансформації у тексті перекладу; з'ясувати їхню роль у відтворенні змісту й художніх особливостей оригіналу.

Матеріалом дослідження слугують фрагменти оригінального тексту роману та його українського перекладу. Загальна вибірка становить 372 лексичні перекладацькі трансформації.

Виклад основного матеріалу. Перекладач змушений балансувати між точністю передачі змісту та адаптацією тексту для носіїв іншої мови. Він має враховувати не лише лінгвістичні аспекти, а й культурний контекст, специфіку сприйняття та естетичні очікування цільової аудиторії. На думку А. Мамрак, будь-який переклад повинен відповідати вимогам еквівалентності та адекватності. Відповідно до її визначення, еквівалентність означає відносну рівність змістовної, смислової, семантичної, стилістичної та функціонально-комунікативної інформації, яка міститься в оригіналі та його перекладі (Мамрак, 2009).

Аналіз різних підходів вказує, що більшість дослідників розглядають адекватність як більш широке поняття, тоді як еквівалентність засто-

совується у вужчому значенні, зосереджуючись переважно на конкретних аспектах перекладу. Головна мета адекватності перекладу полягає у збереженні смислової та функціональної інформації, переданні стилістичних, комунікативних та інших характеристик вихідного тексту (Мамрак, 2009). Філологиня І. Лелет інтерпретує поняття лексичних перекладацьких трансформацій як «прийом логічного мислення, за допомогою яких у контексті розкривається значення іншомовного слова та підбирається його український відповідник» (Лелет, 2018: 110-115). Дослідник І. Корунець зазначає, що лексичний склад мови являє собою не просто сукупність окремих слів, а цілісну систему, в якій кожне слово може вступати в необмежену кількість комбінацій залежно від контексту. Він акцентує увагу на тому, що взаємозв'язки між словами визначаються не лише їхньою семантикою, а й стилістичними характеристиками, що робить мовну систему багатовимірною та динамічною (Корунець, 2003). І. Корунець пише, що лексична трансформація – це заміна одиниці вихідної мови на одиницю цільової мови, яка не зареєстрована як її словниковий еквівалент (Корунець, 2003: 361).

У своїй науковій праці В. Карабан розмежовує лише перекладацькі лексичні трансформації, що охоплюють різні зміни лексичних одиниць вихідного тексту в процесі перекладу. Основна мета таких змін – забезпечення адекватного відтворення їхніх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик з урахуванням мовних норм та мовленнєвих традицій культури цільової мови (Карабан, 2004: 300). Науковець виділяє такі види лексичних трансформацій: 1) *конкретизація значення слова* (заміна слова з широкою семантикою словом з вужчою семантикою); 2) *генералізація значення слова* (заміна слова з вузькою семантикою словом з ширшою семантикою); 3) *додавання слова* (введення нових лексичних елементів у переклад задля правильного передання сенсу оригіналу); 4) *вилучення слова* (видалення з перекладу зайвих або повторюваних слів); 5) *заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови, перестановка слова* (зміна місцями лексичних елементів у перекладі) (Карабан, 2004: 300-314).

Лінгвіст С. Максимов пропонує розмежовувати лексичні трансформації на *формальні* та *лексико-семантичні*. До останніх належать:

– *генералізація* (заміна слів (словосполучень) вузького значення на слова (словосполучення) загальним (широким) значенням (Максимов, 2006: 144-145);

– *диференціація* (перекладачеві доводиться відрізнити або розрізнити різні значення слова

в контексті перекладу за допомогою словників через відсутність прямих еквівалентів в мові перекладу) (Максімов, 2006: 144-145);

– *конкретизація* (заміна слів (словосполучень) мови оригіналу із загальним значенням словами (словосполученнями) мови перекладу з більш конкретним (вузьким) значенням) (Максімов, 2006: 144-145);

– *модуляція* або ж *смісловий розвиток* (заміна слова або словосполучення мови оригіналу на слово або словосполучення мови перекладу, яке логічно пов'язане з вихідним елементом) (Максімов, 2006: 144-145).

Трансформації слугують основою для більшості перекладацьких прийомів. Роль лексичних трансформацій у процесі міжмовної комунікації є надзвичайно важливою. Процес перекладу без використання перекладацьких трансформацій неможливий, оскільки саме вони дозволяють забезпечити переклад, який буде не лише точним у змістовому плані, а й адекватним з точки зору мовних, стилістичних та культурних стандартів.

В українськомовному перекладі роману Медлін Міллер «Цирцея», здійсненому Остапом Гладким, важливим елементом мовної структури виступають лексичні трансформації, що впливають на виразність тексту, його змістову насиченість і динаміку викладу. Аналіз роману засвідчив використання таких лексичних трансформацій: вилучення слів (2.1.), додавання слів (2.2.), конкретизація (2.3.), смісловий розвиток (модуляція) (2.4.), генералізація (2.5.), антонімічний переклад (2.6.), комбіновані трансформації (2.7.), компенсація (2.8.) та заміна слова однієї частини мови словом іншої частини мови (2.9.), які забезпечують точніше відтворення авторського задуму в українськомовному перекладі.

2.1 У результаті аналізу роману Медлін Міллер «Цирцея» в українськомовному перекладі Остапа Гладкого встановлено, що однією з найчисленніших лексичних трансформацій є вилучення слів, яке становить 20% від загальної кількості трансформацій (73 випадки). За визначенням О. Щелкунової, вилучення – це усунення в тексті перекладу плеонастичних або тавтологічних елементів, які в мові перекладу вже імпліцитно закладені в змісті (Щелкунова, 2010: 252). Така трансформація сприяє досягненню мовної економії, природності та відповідності нормам цільової мови, що є особливо актуальним у художньому перекладі. Наприклад, у фразі англ. «*as if cut from living rock*» (Miller, 2018: 19) перекладено як укр. «*наче вирубане з каменю*» (Міллер, 2024: 21), де прикметник «*living*» (дослівно – «*живий*») було вилучено.

У вказаному прикладі це є виправданим, оскільки його значення не є критично необхідним для передачі основного змісту, а буквальний переклад («*живий камінь*») звучав би неприродно в українській мові. Таким чином, вилучення дозволяє зберегти семантичну точність висловлювання, водночас забезпечуючи його стилістичну відповідність нормам української літературної мови.

2.2 Другою за частотністю лексичною трансформацією є додавання, яке становить 16% від загальної кількості трансформацій (60 аналізованих трансформацій). Згідно з визначенням, поданим у наукових джерелах, трансформація додавання полягає у введенні до тексту перекладу лексичних елементів, відсутніх в оригіналі, з метою точнішої передачі змісту висловлювання та дотримання норм мови перекладу (Карабан, 2004: 308). Такий прийом дозволяє експлікувати імпліцитні значення, забезпечити граматичну завершеність і стилістичну природність тексту. Наприклад, фразу англ. «*waited to break out*» (Miller, 2018: 15) перекладено як укр. «*нареши вирватися на волю*» (Міллер, 2024: 16), де додано словосполучення «*на волю*». Це зумовлено тим, що англійське фразове дієслово «*break out*» імпліцитно містить значення визволення або втечі з обмеженого простору, яке в українській мові потребує уточнення. Додавання дозволяє чітко передати ідею прагнення до свободи, роблячи висловлювання більш зрозумілим і стилістично адекватним для українського читача.

2.3 Значну роль відіграє трансформація конкретизації, яка становить 14% від загальної кількості трансформацій (52 випадки). За визначенням В. Карабана, конкретизація – це заміна слова або словосполучення з ширшим значенням у мові оригіналу на одиницю з вузьким значенням у мові перекладу (Карабан, 2004: 300). Застосування цієї трансформації зумовлене потребою точнішого відтворення змісту та адаптації висловлювання до мовних норм і сприйняття цільової аудиторії. Наприклад, у фразі англ. «*ready to enfold their limbs*» (Miller, 201: 20) перекладено як укр. «*що чекали на їхні руки та ноги*» (Міллер, 2024: 23), де загальне поняття «*limbs*» конкретизовано до «*руки та ноги*». Такий перекладацький вибір є вдалим, оскільки слово «*кінцівки*», хоча й існує в українській мові, має більш формальне та обмежене вживання, тоді як конкретизація забезпечує природність і зрозумілість тексту. Це дозволяє точніше передати образ і зробити його ближчим до мовної практики українського читача.

2.4 Аналіз перекладу роману Медлін Міллер «Цирцея», виконаного Остапом Гладким, засвід-

чив активне використання трансформації смислового розвитку (модуляції), яка становить 13% від загальної кількості трансформацій (48 випадків). Смысловий розвиток визначається як заміна мовної одиниці оригіналу іншою одиницею в перекладі на основі логічної або семантичної близькості, що дозволяє передати зміст через зміну перспективи або способу вираження. Така трансформація забезпечує адекватність перекладу шляхом переосмислення висловлювання без втрати його комунікативного значення. Наприклад, у реченні англ. «*But the passageways were quiet as I walked back through them*» (Miller, 2018: 21) перекладено як укр. «*Але, повертаючись, я не зустріла нікого*» (Міллер, 2024: 24), що демонструє зміну фокусу з опису простору на досвід суб'єкта. Попри різні способи вираження, обидва варіанти передають однаковий зміст – відсутність людей і тишу, – що свідчить про успішне застосування модуляції як засобу досягнення природності та смислової точності перекладу.

2.5 В україномовній інтерпретації роману Медлін Міллер «Цирцея» Остапа Гладкого виявлено 36 випадків трансформації генералізації, що становить 10% усіх перекладацьких трансформацій. Генералізація передбачає заміну терміна з вузьким значенням на більш загальне, щоб зробити текст природним, зрозумілим і стилістично гармонійним для українського читача (Карабан, 2004: 306). Наприклад, англ. «*The moment my foot touched, he and his chariot were gone*» (Miller, 2018: 66) перекладено як «*Тієї миті, коли її торкнулася моя нога, батько і його колісниця зникли*» (Міллер, 2024: 81), де «*foot*» («стопа») замінено ширшим поняттям «нога». Такий вибір дозволяє уникнути вузькоанатомічної специфіки слова «стопа» і зберегти природність художнього стилю. Подібно, «*palm*» («долоня») в оригінальній фразі «*I laid my palm on his stomach*» (Miller, 2018: 311) передано як «рука», а «*stomach*» («шлунок») – як «живіт», що робить переклад більш плавним і адекватним контексту.

2.6 Прийом антонімічного перекладу в українському перекладі роману Медлін Міллер «Цирцея» Остапом Гладким зафіксовано у 28 випадках, що становить 8% усіх аналізованих трансформацій. Ця лексична стратегія полягає у заміні слова або конструкції на протилежну за значенням і проявляється у формі негативізації, позитивізації або анулювання подвійного заперечення (Клименко, Зоренко, 2012: 88). Наприклад, у фразі англ. «*I should have come to scout ahead, but I had been too eager*» (Miller, 2018: 44) переклад як «*Мала б спершу довідатися й не бути такою нетерп-*

лячою» (Міллер, 2024: 52) демонструє негативізацію: позитивне «*eager*» передано через заперечну конструкцію, що дозволяє зберегти зміст і природність української мови. Протилежним прикладом є позитивізація. У перекладі «*But even that was not true*» (Miller, 2018: 73) як «*Але навіть це була омана*» (Міллер, 2024: 87) заперечення «*was not true*» замінено стверджувальною формою «*омана*», зберігаючи семантичний негативний ефект. Аналогічно, «*Because I do not desire the death of your comrades*» (Miller, 2018: 94) перекладено як «*Бо я хочу порятунку твоїм друзям*» (Міллер, 2024: 114), де заперечення оригіналу змінено на стверджувальне позитивне формулювання. Ще один подібний випадок – англ. «*I dare anything*» (Miller, 2018: 81) – укр. «*Я не боюся нічого*» (Міллер, 2024: 97), де позитивне твердження передано подвійним запереченням, що звучить природно для української. Такі приклади показують, як антонімічний переклад дозволяє адаптувати текст до мовних норм цільової аудиторії, зберігаючи оригінальну смислову тональність.

2.7 У перекладі роману Медлін Міллер «Цирцея» Остапом Гладким зафіксовано 27 випадків комбінованих трансформацій, що становить 7,5% від загальної кількості змін. Цей тип трансформацій поєднує дві або більше простіших змін – додавання, опущення, генералізацію чи модуляцію – і використовується для досягнення максимальної точності та природності тексту, особливо з огляду на значні структурні відмінності між англійською та українською мовами. Наприклад, англ. «*thinking of the robes she would wear to Zeus*» (Miller, 2018: 11) перекладено як «*думаючи яке вбрання зодягнеться, ідучи на Зевсові учти*» (Міллер, 2024: 12). У запропонованому уривку поєднано генералізацію та додавання. Слово «*robes*» в оригіналі позначає урочистий, ритуальний одяг, тоді як «*вбрання*» охоплює ширше семантичне поле й звучить стилістично нейтрально для української мови. Водночас додавання «*ідучи на Зевсові учти*» уточнює мету дії персонажа та розширює контекст сцени, забезпечуючи більш виразну візуалізацію. Інший приклад – англ. «*his eye fixed on home*» (Miller, 2018: 188) – укр. «*пильно вдивляючись туди, де його рідний дім*» (Міллер, 2024: 232). У цьому випадку застосовано три трансформації одночасно: смисловий розвиток, заміну частини мови та додавання. Іменник «*eye*» перетворено на дієприслівникову конструкцію «*вдивляючись*», що додає динаміки та відповідає синтаксичним особливостям української. Доданий прикметник «*рідний*» підсилює емоційний відтінок і конкретизує ставлення персонажа до

дому, а смисловий розвиток перетворює простий погляд на дім у навмисне вдивляння, що посилює емоційний ефект сцени.

2.8 Трансформація компенсації є прийомом перекладу, що дозволяє відновити втрачені елементи оригіналу іншими мовними засобами, іноді в іншому місці тексту, щоб зберегти стилістичне чи емоційне забарвлення (Максімов, 2006: 145). Згідно з класифікацією С. Максимова, цей прийом застосовується тоді, коли буквальний переклад призводить до втрати експресії або значущих нюансів. У романі Медлін Міллер «Цирцея» було виявлено 25 випадків використання трансформації компенсації, що становить 6,5% від усіх лексичних трансформацій. Наприклад, англ. «*Are not these flowers worth the walk?*» (Miller, 2018: 43) перекладено як укр. «*Хіба заради цих квітів не варто втомити ноги?*» (Міллер, 2024: 51). У пропонуваному прикладі стилістична компенсація дозволяє додати експресивності через сталий український вислів «*втомити ноги*», який передає емоційне забарвлення, що могло б загубитися при прямому перекладі. Такий підхід забезпечує збереження сенсу та емоційної насиченості оригіналу, роблячи переклад природним і виразним для читача.

2.9 Трансформація заміни слова однієї частини мови словом іншої дозволяє перекладачеві зберегти смислову точність і стилістичну природність, коли прямий граматичний відповідник у мові перекладу звучить неприродно або не передає емоційного забарвлення (Карабан, 2004: 312). Такий прийом охоплює всі частини мови й використовується для передачі процесуальності, дії або образності через іншу граматичну категорію. У романі «Цирцея» було виявлено 23 приклади цієї трансформації, що становить 6% від усіх лексичних змін. Наприклад, англ. «*This is what it means to be alive*» (Miller, 2018: 319) перекладено як укр. «*Саме це й означає жити*» (Міллер,

2024: 390). В уривку прикметник *alive* трансформовано в дієслово *жити*, що робить вислів природним для української мови та зберігає смислову насиченість. Подібні заміни зустрічаються і в реченні англ. «*We had a bit of luck at last*» (Міллер, 2024: 181) – укр. «*Нарешті нам трішки пощастило*» (Miller, 2018: 222), де іменник «*luck*» передано дієслівною конструкцією *пощастило*, що забезпечує більш динамічне і образне звучання.

Співвідношення використаних лексичних трансформацій у досліджуваному творі наведено в Таблиці 1.

Висновки. У результаті аналізу лексичних трансформацій в україномовній інтерпретації Остапа Гладкого роману Медлін Міллер «Цирцея» встановлено, що найчастішими прийомами є вилучення – 20% (73 випадки) та додавання – 16% (60 випадків), що свідчить про активне використання цих трансформацій для точнішого відтворення змісту та природності тексту українською мовою. Значну роль відіграють конкретизація – 14% (52 випадки) і смисловий розвиток (модуляція) – 13% (48 прикладів), які забезпечують уточнення семантики та передачу контекстуальних нюансів оригіналу. Менш поширеними, але важливими для передачі стилістичних і семантичних особливостей, є генералізація – 10% (36 прикладів), антонімічний переклад – 8% (28 випадків), комбіновані трансформації – 7,5% (27 прикладів), компенсація – 6,5% (25 випадків) та заміна слова однієї частини мови словом іншої – 6% (23 приклади).

Отже, результати дослідження підтверджують активне застосування різних типів лексичних трансформацій з метою забезпечення максимальної адекватності перекладу, точності відтворення авторського задуму та збереження художньо-естетичних характеристик оригінального тексту. Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні корпусу аналізованих творів, погли-

Таблиця 1

№	Трансформація	Кількість	Відсотки
1	Вилучення	73	20%
2	Додавання	60	16%
3	Конкретизація	52	14%
4	Смисловий розвиток	48	13%
5	Генералізація	36	10%
6	Антонімічний переклад	28	8%
7	Комбіновані трансформації	27	7.5%
8	Компенсація	25	6.5%
9	Заміна слова однієї частини мови словом іншої частини мови	23	6%
Разом		372	100%

бленому вивченні особливостей застосування лексичних трансформацій у художньому перекладі та дослідженні їхньої ролі у передачі стилістичних і семантичних нюансів оригіналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Герасименко К., Баклаженко Ю. Особливості лексико-граматичних трансформацій у перекладі англомовних міжнародно-правових документів. *Advanced Linguistics*. 2023. № 12. С. 18-24.
2. Запухляк І. М., Табаран Д. О. Лексичні трансформації у романі Маркуса Зузака «Крадійка книжок». *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород. 2024. Вип. 34. Т. 2. С. 95-100.
3. Карабан В. І. Переклад наукової і технічної літератури: граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова Книга, 2004. 576 с.
4. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство (німецько-український напрям) : підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 543 с.
5. Клименко І. М., Зоренко І. С. Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. *Філологічні студії*. 2012. Вип. 8. С. 84-90.
6. Козачук А. М. Перекладацькі трансформації та прийоми: термінологічні виклики у перекладознавстві. *Нова філологія*. 2023. № 89. С. 129-136. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-89-18>
7. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця. 2003. 448 с.
8. Лелет І. О. Лексико-семантичні трансформації в українському перекладі твору Е. А. По «Золотий жук». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 37. С. 94-97.
9. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови): теорія та практика перекладацького аналізу тексту. Київ. 2006. 157 с.
10. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 304 с.
11. Николаева Т. М. Перекладацькі стратегії в англо-українському просторі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2018. Т. 29 (68), № 1. С. 110-115.
12. Прищенко К. В. Роль перекладацьких трансформацій у процесі перекладу художнього тексту. *Журнал науковий огляд*. 2020. Т. 8(71). С. 64-75
13. Щелкунова О. Ф. Класифікація та роль перекладацьких трансформацій при перекладі юридичних термінів. *Маріуполь*. 2010. Редакційна колегія: 251 с

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

15. Miller M. *Circe*. New York : Little, Brown and Company, 2018. 400 p.
16. Міллер М. Цирцея / пер. з англ. О. Гладкого. Харків : Віват, 2024. 400 с.

REFERENCES

1. Herasymenko K., & Baklazhenko, Yu. (2023) Osoblyvosti leksyko-hramatychnykh transformatsii u pereklyadi anhlomovnykh mizhnarodno-pravovykh dokumentiv. [Peculiarities of lexical and grammatical transformations in the translation of English-language international legal documents] *Advanced Linguistics*, 12, 18-24. [in Ukrainian].
2. Zapukhliak I. M., & Tabaran D. O. (2024) Leksychni transformatsii u romani Markusa Zuzaka «Kradiika knyzhok». [Lexical transformations in Markus Zusak's novel "The Book Thief"] *Zakarpatski filolohichni studii*. Uzhhorod. 34(2), 95-100. [in Ukrainian].
3. Karaban V. I. (2004) Pereklad naukovoi i tekhnichnoi literatury: hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy. [Translation of scientific and technical literature: grammatical difficulties, lexical, terminological and stylistic problems]. Vinnytsia: Nova Knyha. [in Ukrainian].
4. Kyiak T. R., Naumenko A. M., & Ohui O. D. (2008) Perekladoznavstvo (nimetsko-ukrainskyi napriam) : pidruchnyk [Translation studies (German–Ukrainian direction)]. Kyiv: VPTs «Kyivskiy universytet». 543. [in Ukrainian].
5. Klymenko I. M., & Zorenko I. S. (2012) Leksychni transformatsii pryperedachi anhliiskoi politychnoi terminolohii ukrainskoiu movoiu. [Lexical transformations in rendering English political terminology into Ukrainian]. *Filolohichni studii*, 8, 84-90. [in Ukrainian].
6. Kozachuk A. M. (2023) Perekladatski transformatsii ta pryioomy: terminolohichni vyklyky u perekladoznavstvi. [Translation transformations and techniques: terminological challenges in translation studies]. *Nova filolohiia*, 89, 129-136. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-89-18> [in Ukrainian].
7. Korunets I. V. (2003) Teoriia i praktyka perekladu (aspektnyi pereklad). [Theory and practice of translation (aspectual translation)]. Vinnytsia. 448 [in Ukrainian].
8. Lelet I. O. (2018) Leksyko-semantychni transformatsii v ukrainskomu pereklyadi tvoruv E. A. Po «Zoloty zhuk». [Lexical and semantic transformations in the Ukrainian translation of Edgar Allan Poe's "The Gold-Bug"] *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, 37, 94-97. [in Ukrainian].
9. Maksimov S. Ye. (2006) Praktychnyi kurs perekladu (anhliiska ta ukrainska movy): teoriia ta praktyka perekladatskoho analizu tekstu. [Practical course of translation (English and Ukrainian): theory and practice of translation text analysis] Kyiv. 157. [in Ukrainian].
10. Mamrak A. V. (2009) Vstup do teorii perekladu. [Introduction to translation theory] Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 304. [in Ukrainian].

11. Nikolaieva T. M. (2018) Perekladatski stratehii v anhlo-ukrainskomu prostori. [Translation strategies in the English–Ukrainian space] Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii, 29(68) (1), 110-115. [in Ukrainian].
12. Prishchenko K. V. (2020) Rol perekladatskykh transformatsii u protsesi perekladu khudozhnoho tekstu. [The role of translation transformations in the process of literary translation]. Zhurnal naukovyi ohliad, 8.71, 64-75. [in Ukrainian].
13. Shchelkunova O. F. (2010) Klasyfikatsiia ta rol perekladatskykh transformatsii pry perekladi yurydychnykh terminiv. [Classification and Role of Translation Transformations in the Translation of Legal Terms] Mariupol, 251. [in Ukrainian].

ILLUSTRATIVE MATERIAL

15. Miller M. (2018). Circe. New York: Little, Brown and Company.
16. Miller M. (2024). Circe (O. Hladkyi, Trans.). Kharkiv: Vivat.

Дата першого надходження статті до видання: 02.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

